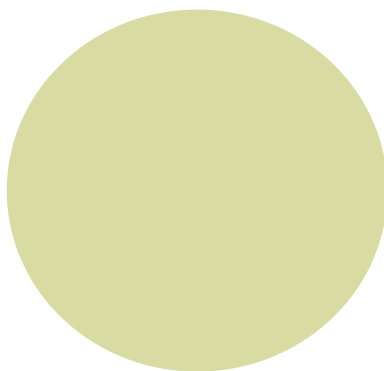
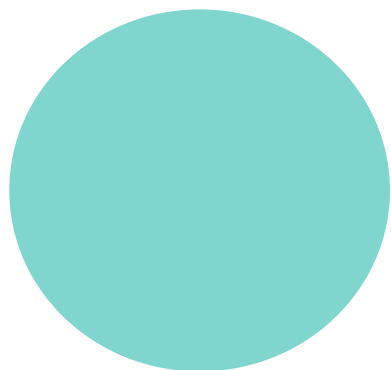
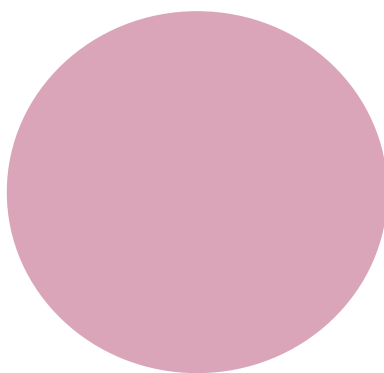
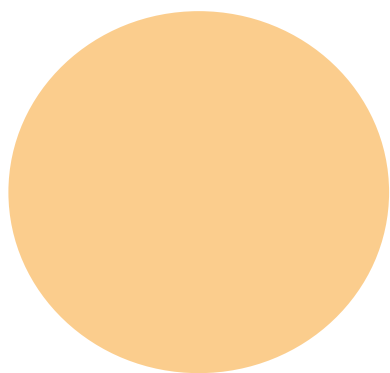

Tillväxtrapport **2019**

Famna startades 2004 av åtta organisationer efter ett gemensamt initiativ att bilda en intresseorganisation för idéburen vård och social omsorg.¹ Femton år senare omsätter Famnas dryga 90 medlemmar 7,5 miljarder kronor och har cirka 9 200 årsanställda.

Famnas verksamhet finansieras främst genom medlemsavgifter och projektbidrag. Sedan 2007 har Famna också erhållit ett statligt bidrag för utvecklings- och kvalitetsarbete.

Från och med våren 2018 är det fullständiga namnet på organisationen *Famna – riksorganisationen för idéburen välfärd*.

För mer information om Famna och dess verksamhet, se www.famna.org

---

¹ Begreppet idéburen används genomgående för att beteckna organisationer som utan vinstsyfte driver verksamhet och där överskottet - vinsten - återinvesteras i verksamheten. Synonymer som emellanåt brukas är "ideell", "non-profit" eller "not for profit".

Tre krav för att den idéburna sektorn ska växa

Den idéburna sektorn står och stampar. Tillväxten har avtagit och är i praktiken noll. Det är den övergripande bilden när vi för elfte gången analyserar Famnas medlemmars ekonomiska utveckling.

Famnas mål är att våra medlemmar – de idéburna välfärdsproducenterna – ska växa och att den samlade idéburna sektorn ska stå för en tiondel av välfärden inom ett decennium. Vi har uttryckt detta i målet **Tio2030**, som ska uttolkas att de idéburna aktörerna ska stå för 10 procent av välfärden år 2030. Vi får tyvärr konstatera att år 2018 inte förde oss närmare det målet.

Politiker från vänster till höger säger att de vill att den idéburna välfärden ska bli större, att den ska få ungefär samma ställning som i Norge och Danmark. Men vi måste konstatera att det görs alltför lite från politiskt håll för att hjälpa sektorn att växa.

Hindren för tillväxt handlar om allt från försiktiga kommunjurister som inte vågar utnyttja de möjligheter som finns i offentliga upphandlingar, till lagstiftningen som i dagsläget ännu inte har en tydlig definition av vad en idéburen verksamhet är.

Vi har också under året sett exempel på att utvecklingen går åt fel håll.

I början av året presenterade assistansutredningen betänkandet Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen, (SOU 2018:88), med starkt ifrågasatta förslag. Många av Famnas medlemmar är engagerade i frågor som handlar om funktionshinder och oroas av utredningens inriktning på att minska kostnaderna för assistans.

Under året har det också införts tillståndsprövning för verksamheter som lyder under socialtjänstlagen, vilket Famna har välkomnat i den mån prövningen bidrar till att säkra kvaliteten. De avgifter som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tar ut för att söka eller ändra i tillstånd är dock orimligt höga och drabbar verksamheterna hårt.

Den första juli 2019 infördes en ny moms som innebär att all vård och omsorg som utförs med inhyrda experter blir 25 procent dyrare. Skatteverkets nya tolkning av momsreglerna innebär att det i ett slag blir en mycket högre kostnad, inte bara med inhyrning från bemanningsföretag, utan också med läkare, sjuksköterskor, psykologer och andra som verkar som enskilda konsulter.

Ideella föreningar och stiftelser som bedriver till exempel sjukvård eller social omsorg bedriver en momsfri verksamhet och kan därför sällan kompensera för den ökade kostnaden som momsplikten medför genom att göra momsavdrag i nästa led. Om Skatteverket inte ändrar på tillämpningen till dess att lagstiftaren har hunnit i rätt riskerar många mindre verksamheter inom vård och social omsorg att slås ut. Effekterna av Skatteverkets rättstolkning blir att den idéburna sektorn blir mindre, inte större.

Regeringens politik grundar sig på januariöverenskommelsens 73 punkter. Även om flera av dessa punkter handlar om vård och social omsorg så saknas det helt i regeringsprogrammet förslag för att förbättra för den idéburna välfärden. Istället ser vi alltså att det i den praktiska politiken skapas nya hinder för den idéburna välfärden.

För att bryta denna utveckling vill vi se en offensiv politik från såväl regeringen som regioner och kommuner. Det finns tre enkla reformer som skulle göra stor nytta för den idéburna sektorn:

1. Ett krav riktat till regering och riksdag. Gör som i Norge: Sätt ett nationellt mål för den idéburna sektorns storlek. I Sverige bör målet vara 10 procent år 2030.
2. Utforma ett tillväxtprogram för idéburen välfärd i varje region och kommun. Kartlägg hur regionens/kommunens avtal ser ut idag. Sätt upp regionala/lokala mål. För att nå dit bör utbildning av jurister och andra upphandlingsansvariga ingå. Det finns möjligheter redan idag att rikta sig till idéburna inom ramen för lagen om upphandling (LOU). Utnyttja detta!
3. Kartlägg hur regionernas/kommunernas valfrihetssystem (LOV) ser ut idag. Sätt ett mål för hur stor andel av utförarna som medborgarna kan välja som vara idéburna. Sätt målen inom varje vårdval och för den totala nivån.

Men vi måste också vara självkritiska och konstatera att vi inom den idéburna sektorn inte gjort vårt jobb tillräckligt bra. Vid sidan av Famna finns det i dag ett 20-tal andra paraply-, arbetsgivar- och intresseorganisationer som alla har som mål att samla civilsamhällets aktörer. Under våren 2019 startade därför en diskussion om hur vi kan skapa en starkare organisation för civilsamhället.

Det är tydligt att mycket återstår att göra för att den idéburna välfärden ska få en starkare ställning i Sverige. Vi är beredda att göra vår del – nu är det upp till politiker i kommuner, regioner och riksdagen att leva upp till högtidstalen om civilsamhället och den idéburna sektorn.

Ulrika Stuart Hamilton
Generalsekreterare för Famna

Sammanfattning om metod

År 2018 i sju punkter

- Tillväxten bland Famnas medlemmar har avtagit 2018. Räknat på den sammanlagda omsättningen är den till och med lägre än 2017. Den har fallit från 7,55 till 7,48 miljarder kronor, alltså med drygt 1 procent. Ser vi till intäkterna från själva verksamheten² så ökar dessa 1 procent, från 6,35 till 6,41 miljarder. Nedgången beror främst på att intäkterna som klassas som Övrigt har sjunkit, från 544 till 344 miljoner kronor.
- Ersättning från offentlig sektor, främst kommuner och landsting, fortsätter att vara den största inkomstkällan, 85,8 procent. Bidrag utgör 6 procent, gåvor 3,6 procent och övriga intäkter, bland annat inkomst av eget kapital, uppgår till 4,6 procent.
- Vinstmarginalen uppgår till 9,1 procent för verksamhetsåret 2018, vilket är en ökning från föregående år. Ökningen beror på att några medlemmars avkastning på det egna kapitalet under verksamhetsåret 2018 ger stora avtryck i statistiken.
- Vinstmarginalen varierar beroende på storlek; generellt har mindre medlemmar lägre marginal än de större.
- Antalet medarbetare har minskat marginellt. I år uppgår det sammanlagda antalet heltidsarbetande till 9 282, förra året var det 9 310.³ Kvinnor är som tidigare överrepresenterade, och motsvarar 65 procent av de anställda.
- Till skillnad från den ojämna fördelningen bland de anställda är styrelseposterna jämnt fördelade mellan kvinnor och män.
- Famnas medlemsantal har ökat ytterligare och är i oktober 2019 uppe i 91 medlemmar. I denna rapport ingår 87 organisationer. För att jämförelsen mellan åren ska vara korrekt har samma organisationer räknats med både för 2018 och 2017.

2 Exklusive intäkter från exempelvis fastigheter, värdepapper eller annat som inte direkt genererats från produktion av välfärd.

3 Dock har en av de större medlemmarna i en not i sin årsredovisning indikerat att antalet anställda räknas annorlunda än förra året men inte hur man ändrat sitt sätt att räkna. Detta kan påverka hur stor eller liten den faktiska minskningen är.

Metod – så är rapporten gjord

Årets tillväxtrapport bygger på en systematisk genomgång av nästan alla Famnas medlemmars årsredovisningar från verksamhetsårets 2018.⁴ Uppgifter om aktiebolag och ekonomiska föreningar finns åtkomliga hos Bolagsverket, med då dessa endast utgör en mindre del av den idéburna sektorn är Famnas arkiv av årsredovisningar som inkluderar även stiftelser och ideella föreningar, ett unikt material som inte sammanställs någon annanstans. Famnas Tillväxtrapport är därför ett viktigt bidrag i analysen av hur den idéburna välfärdssektorn verkligen utvecklas. För att skapa mer förståelse för sektorns tillväxt, och förutsättningar för tillväxt, har sammanställningen av årsredovisningarna kompletterats med andra uppgifter och data. I denna tillväxt-rapport presenteras, utöver omsättning och antal anställda, dessutom uppgifter om inom vilka verksamheter våra medlemmar verkar och hur de är fördelade över välfärdsproduktion.

Sammanställningen av bokslutsdata har genomförts i samarbete med PwC. Vi vill rikta ett stort tack till PwC:s team, Johan Sverker och Sara Karlberg, för deras hjälp och engagemang för idéburen sektor.

---

⁴ Undantaget är Rädda Barnen som bedriver omfattande verksamhet i flera sektorer men där det redovisningsmässigt är komplext och inte självklart vilka delar som skulle inkluderas i denna analys. Alltså har vi valt att exkludera dem i denna tillväxt-rapport.

Nya medlemmar

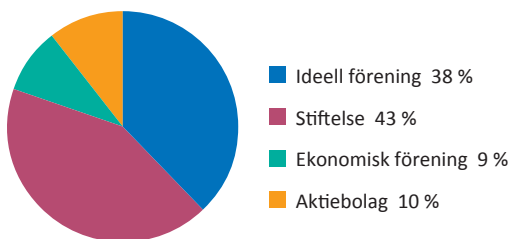
Famna fortsätter att växa och sedan fjolårets Tillväxtrapport har vi med glädje välkomnat följande sjutton verksamheter:

- Basta ideell förening
- Basta Väst AB
- Buff: Barn och ungdom med förälder/familjemedlem i fängelse.
- Ericastiftelsen
- Eskilstuna Stadsmission ideell förening
- Furan ideell förening
- Grannvård AB, sedermera Buurtzorg Sverige
- Stiftelsen Göteborgsfontänen
- Humanprogress AB
- Stiftelsen Klockargården
- Knivsta pastorat registrerat trossamfund
- S:t Lukas Västerås
- Stiftelsen Mellannorrlands hospice
- Stiftelsen Mora Park
- Processkedjan ideell förening
- Rädda Barnen ideell förening
- Västerås stadsmission ideell förening

Drifts- och ägarformer

Associationsformerna bland Famnas medlemmar är ideella föreningar, stiftelser, ekonomiska föreningar och aktiebolag. Fördelningen dem emellan visas i diagrammet nedan. Majoriteten av medlemmarna är stiftelser och ideella föreningar. De som är aktiebolag⁵ har oftast en stiftelse eller ideell förening som huvudägare, alternativt inskrivet i sin bolagsordning att vinsten ska återinvesteras i verksamheten.

**Drifts- och ägarformer
Famnas medlemmar 2018**

Den vanligaste drifts- och ägarformen bland Famnas medlemmar är stiftelse, följt av ideell förening.

⁵ Gäller exempelvis Dormsjöskolan AB som ägs av en stiftelse eller Hyllie Park AB som är en del av en koncern som ägs av en församling.

Anställda och styrelser

Antalet medarbetare ser ut att ha minskat hos våra medlemmar även under 2018. Antalet heltidsarbetare uppgår till 9 282, föregående år var antalet 9 310, vilket är en liten minskning.

Många av Famnas medlemmar är små, men nära 60 procent av alla anställda återfinns hos de tio största medlemmarna. Denna grupp av stora medlemmar är identisk med fjolårets, med något ändrad inbördes ordning.

Famnas tio största medlemmarna sett till antalet medarbetare 2018 (2017):

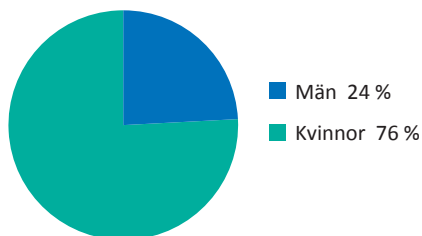
1. Ersta diakoni 1 374 (1 559)
2. Bräcke diakoni 1 089 (1 157)
3. Stockholms Sjukhem 900 (863)
4. Stockholms Stadsmission 558 (687)
5. Stora Sköndal 492 (461)
6. Mo Gård 419 (419)
7. Furuboda 358 (363)
8. Solåkraby 251 (247)
9. Danviks Hospital 249 (249)
10. Göteborgs Kyrkliga Stadsmission 243 (245)

Könsfördelning

Jämfört med årsredovisningarna för 2017 var det i 2018 års årsredovisningar färre som angett hur fördelningen mellan män och kvinnor bland de anställda ser ut. Fler än tidigare har bara angett totalt antal medarbetare. Detta gör att det svårt att ange vilken könsfördelning medlemmarna har som helhet.

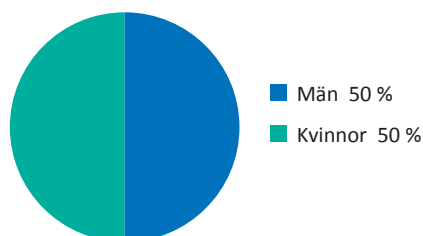
Men baserat på de data som angetts, vilket är i merparten av fallen, finns ingen indikation på att det skett någon större förändring i könsfördelningen: kvinnor fortsätter att vara överrepresenterade bland de anställda. Inom vård- och omsorgssektorn som helhet är kvinnliga medarbetare dominerande. Detta är ett mönster som återkommer bland offentliga, privata och idéburna utförare.

Fördelning anställda 2018

De flesta anställda bland våra medlemmar är kvinnor, ett mönster som återkommer bland alla utförare inom vård och omsorg.

Fördelning styrelse 2018

På styrelsenivå är fördelningen mellan könen jämn bland Famnas medlemmar.

Könsfördelning i styrelserna är en helt annan. I styrelserummet är det exakt lika många män som kvinnor.⁶ Detta är något vi sett bland Famnas medlemmar även tidigare år.⁷ Dock kan det noteras att könsfördelningen av poster i styrelserna skiljer sig från börsnoterade företag där andelen kvinnor förvisso har ökat starkt, men där männen fortfarande innehar 63 procent av posterna.⁸

⁶ Uppgifter om könsfördelning i styrelser är också i mycket högre grad inkluderade i årsredovisningarna.

⁷ För exempel, se Tillväxtrapport 2018.

⁸ SCBs hemsida, 2018, <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/60-procent-fler-kvinnor-i-svenska-borsbolags-styrelser-sedan-2006/>

Omsättning

Ingen tillväxt totalt men variationerna är stora

Under 2018 minskade den totala omsättningen för Famnas medlemmar något. Omsättningen uppgick till 7 484 miljoner kronor, jämfört med 7 549 miljoner året innan, en förändring med -1,41 procent sett till totalen. Det är ingen stor minskning, men inte heller den ökning som skulle behövas för att nå målet om en annorlunda välfärdsmix med 10 procent idéburen sektor till år 2030. Enligt senaste tillgängliga data för hela välfärden står idéburen sektor för cirka 3 procent.⁹

Variationen är dock stor, några medlemmar har ökat sina verksamheter medan andra har minskat av olika skäl. Vissa har utvecklats åt båda hållen. Bräcke diakoni till exempel har utökat vissa verksamheter men också valt att avveckla ett flyktingboende.

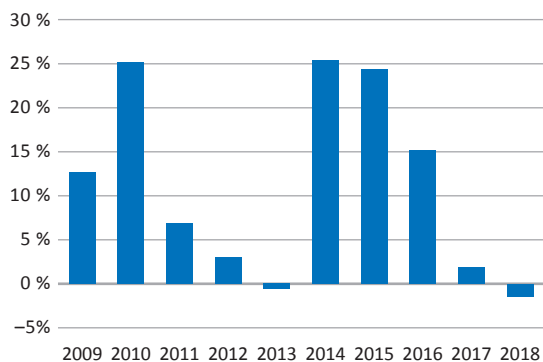
Samtidigt finns det självklart många medlemmar som ökar sina verksamheter.

- Stora Sköndal utökade antalet vårdplatser.
- Göteborgs kyrkliga stadsmission öppnade ett akutboende.
- Mo Gård, som bedriver LSS-verksamhet, öppnade två nya verksamheter.
- Solberga By ökade antalet anställda, och har nu över 100 medarbetare.

---

9 Karl Henrik Sivesind, (red) "Mot en ny skandinavisk velferdsmodell?" Institut for samfunnsforskning (2016).

Årlig procentuell tillväxt 2009–2018

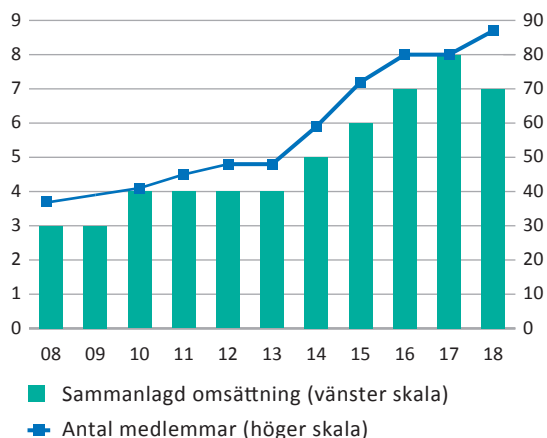

Omsättningen minskade något under 2018 men topparna tidigare år beror till stor del på engångshändelser.

Tillväxtutvecklingen varierar starkt över åren.¹⁰ De höga tillväxtstaplarna för vissa år speglar dock inte en trend utan beror oftast på extraordinära händelser som att en medlem avyttrat ett markområde. Tillväxten rensat för den typen av enskilda händelser har varit jämn och stabil, om än för långsam för att den idéburna sektorn ska öka sin andel av välfärden på ett avgörande sätt.

Även när antalet medlemmar ökar gör fortfarande skillnaden i medlemsstorlek, och medlemmarnas olika ekonomiska styrka, att vissa medlemmars utveckling ger stort genomslag i databasen.

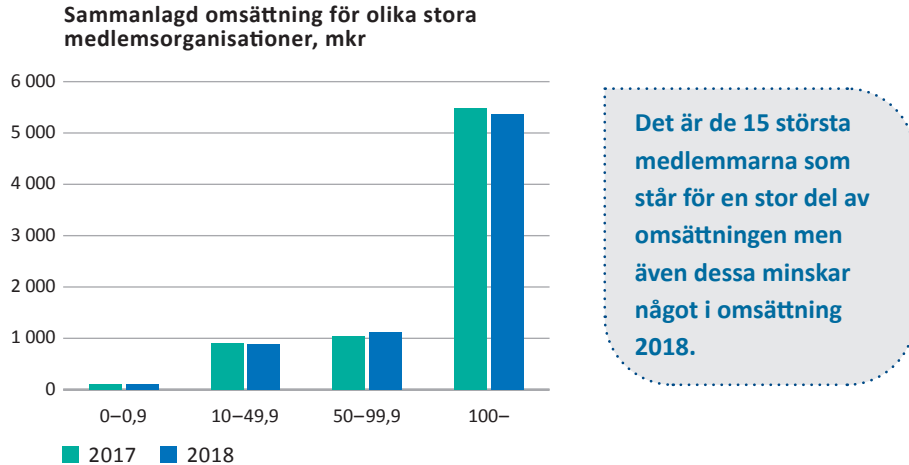
Sammanlagd omsättning, mdkr, och antal medlemmar

De tio senaste åren har antalet medlemmar i Famna mer än fördubblats. Det har även omsättningen gjort under samma period.

¹⁰ Tillväxtdiagrammet är inte beroende av antalet medlemmar eftersom det visar omsättningstillväxt i jämförelse med föregående år, beräknat på samma antal observationer mellan två år.

Det nedre diagrammet på föregående sida visar den sammanlagda omsättningen hos Famnas medlemmar i miljarder kronor (vänster skala), och antalet medlemmar åren 2008–2018.¹¹ Likt tidigare år varierar tillväxt hos Famnas medlemmar beroende på medlemmarnas storlek. Diagrammet nedan visar att det är de femton största organisationerna som står för nästan 75 procent av omsättningen.

Den sammanlagda omsättningen under åren 2008 till 2018 bara för de tio största uppvisar en kraftig ökning. Omsättningen har fördubblats under perioden, från 2,2 miljarder kronor till 4,6 miljarder kronor. Även med hänsyn tagen till att en del av den ökningen beror på stigande prisindex på hälso- och sjukvård under de åren, är det en positiv utveckling.

Att schablonersättningen för till exempel personlig assistans inte justerats upp med mer än 1,5 procent per år under flera år, ger effekter på lång sikt. Lönsamheten har även tidigare varit pressad och i takt med att ersättningarna inte håller jämn takt med löneökningarna minskar den.¹² Detta leder till en långsam försämring av de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva assistans. Vilket i sin tur leder till minskad mångfald av utförare. Inom idéburen sektor är drivkraften inte att maximera vinster för utdelning till aktieägare, men alla behöver ett rimligt överskott för att kunna trygga sin verksamhet. Inom hälso- och sjukvård är lönsamheten i generella termer högre.¹³

11 Eftersom två räkenskapsår presenteras i varje årsredovisning visar skalan till höger egentligen antalet "observationer" snarare än "medlemmar": de som gick med 2019 är alltså inkluderade i analysen med sina uppgifter för både 2017 och 2018, även om de i strikt bemärkelse inte var medlemmar det året.

12 Se SOU 2018:88 s. 476–480.

13 Ibid.

De tio största medlemmarna har mer än fördubblat sin omsättning de tio senaste åren.

Medlemsantal per storlekskategori

De två minsta kategorierna innehåller flest medlemmar, precis som tidigare år. Kategorin "small" har vuxit en del vilket förklaras av ökat antal medlemmar i den minsta storleken.

Medlemmarna var i tidigare tillväxtrapporter indelade i fem kategorier, men en av kategorierna, den näst största, innehöll bara fyra medlemmar, varför den nu slagits samman med den största kategorin. Denna sammanslagna kategori innehåller verksamheter som omsätter mer än 100 miljoner kronor.

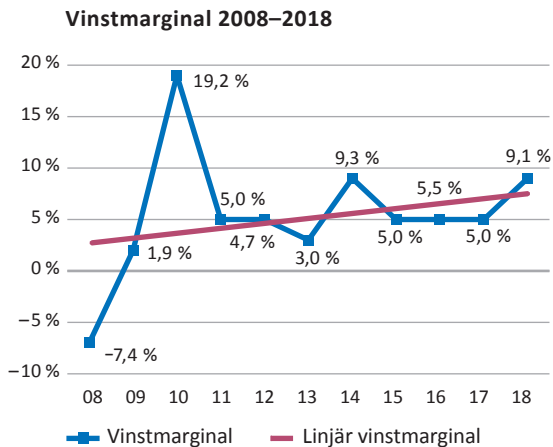
Kategori	Omsättning (MSEK)	2017	2018
S	0–9,99	17	21
M	10–49,9	35	36
L	50–99,9	15	17
XL	100–	13	13
Totalt		80	87

Mer än hälften av medlemmarna tillhör storlekskategorierna Small och Medium.

Resultat och vinstmarginaler

Under de senaste tio åren har Famnas medlemsorganisationer haft ett sammanlagt positivt resultat. Överskotten återinvesteras i verksamheterna. Årets gemensamma resultat är drygt 680 miljoner kronor, vilket är en stor ökning från förra årets gemensamma resultat på 382 miljoner kronor. Denna ökning beror på ett fåtal stora medlemmars goda resultat, främst tack vare att deras finansiella tillgångar genererat vinster.

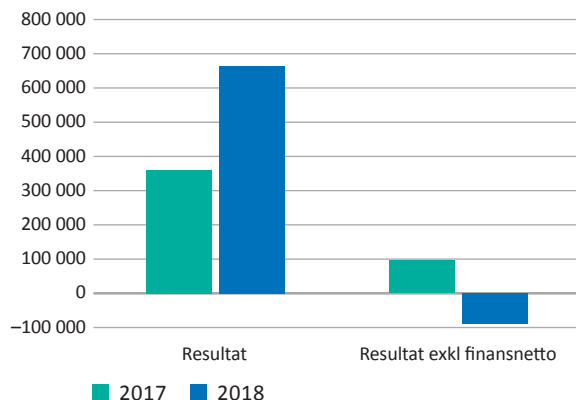
Ofta förväxlas i debatten ”vinstdrivande” med ”vinstsyftande”. Famnas medlemmar drivs inte av vinstsyfte och är alltså ”icke-vinstsyftande”. Dock behöver de, precis som alla andra företag, gå med ett visst överskott för att överleva och utvecklas. De idéburna återinvesterar sina vinster i verksamheten eller överför medlen till annan verksamhet med oegennyttiga ändamål. De har inga externa ägare som kräver utdelning på insatt kapital.

Vinstmarginalens utveckling, sett över tid. Variationerna är stora, även sett till totalen.

I diagrammet ovan kan vi följa utvecklingen av vinstmarginalen från år 2009 till 2019. Topparna vi ser under 2010 och 2014 är främst en följd av avyttringar av anläggnings-tillgångar. Årets vinstmarginal på drygt 9 procent är en ökning jämfört med förra året, mycket beroende på den tidigare nämnda avkastningen på finansiella tillgångar. Det är positivt att våra medlemmar har resurser och kan generera kapital för att trygga sina verksamheter och sin personal.

Resultat med och utan finansnetto för de 15 största organisationerna

Resultatet om man justerar för inkomster av eget kapital. Det goda resultatet 2018 beror på avkastning från eget kapital.

Vad som också är relevant att påpeka är variationen bland medlemmarna och vinstmarginalerna i olika storlekskategorier av Famnas medlemmar. Flera medlemmar noterar i sina redovisningar att deras kostnader ökat men att ersättningsnivån i praktiken är densamma, speciellt när det gäller schablonersättning för personlig assistans. Detta försämrar resultatet och reducerar de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva kvalitativ verksamhet över tid.

Små medlemmar utan buffertar i form av eget kapital är avsevärt mer känsliga för snålt tilltagna eller statiska ersättningar för utfört uppdrag i till exempel LOU- och LOV-avtal. Utan resurser som egna fastigheter eller donationer i botten kan det vara svårt att bygga upp ett överskott för att täcka personalkostnader när förutsättningar förändras.

Vinstmarginal fördelad på storlek

	Omsättning (MSEK)	Vinstmarginal
Small	0–9,9	-3,10 %
Medium	10–49,9	2,85 %
Large	50–99,9	0,32 %
Extra Large	100–	12,23 %

De stora medlemmarna har en god vinstmarginal tack vare sitt egna kapital medan de små verksamheterna har det svårt.

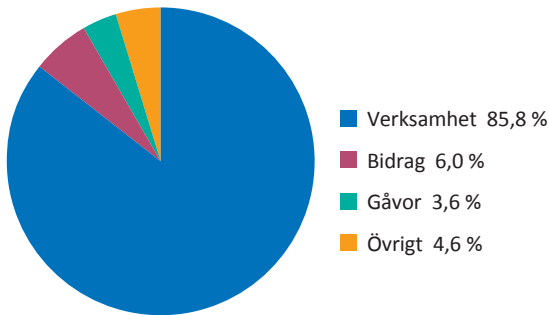

Fördelning av intäkter

Ersättning från kommuner och landsting störst

Ersättning för utförda tjänster från kommuner och landsting¹⁴ fortsätter vara den största inkomstkällan för Famnas medlemmar. Under 2018 uppgår dessa intäkter till 85,8 procent (6 412 miljoner kronor) av totalen vilket är en liten ökning från föregående verksamhetsår då den uppgick till 82,8 procent. Resterande intäkter kommer från bidrag (6 procent), gåvor (3,6 procent) och övrigt (4,6 procent). Bidrag avser ekonomiskt stöd från offentliga medel, till exempel föreningsbidrag, medan gåvor avser ekonomiskt stöd från privatpersoner och företag.

Intäkter 2018

Ersättning från kommun och region för utförda tjänster är den största inkomstkällan och uppgår till 85,8 procent.

¹⁴ Fr o m 2019 är alla landsting omvandlade till regioner. Men rapporten avser 2018 års intäkter, varför vi här använder den då gällande beteckningen.

**Lista tio största medlemmarna:
Totala intäkter i tkr 2018 (2017)¹**

1. Ersta diakoni 1 168 778 (1 267 140)
2. Bräcke diakoni 892 753 (881 734)
3. Stockholms Stadsmission 692 688 (807 873)
4. Stiftelsen Stockholms Sjukhem 693 636 (665 479)
5. Stiftelsen Stora Sköndal 509 816 (465 427)
6. Mo Gård AB 295 352 (290 225)
7. Furuboda 228 775 (211 020)
8. RFSU 208 223 (157 204)²
9. Stiftelsen Danviks hospital 175 681 (211 933)
10. Göteborgs Kyrkliga Stadsmission 158 477 (171 994)

---

1 Avser totala intäkter inklusive finansintäkter utom där annat angivits.

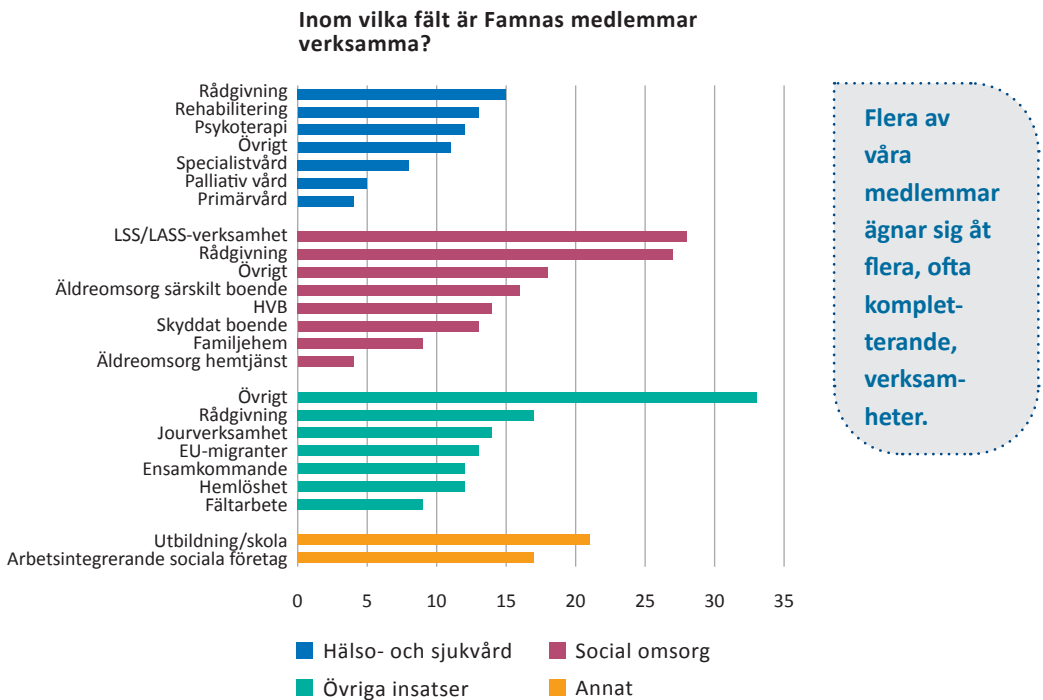
2 I fallet RFSU bedrivs omfattande verksamhet i flera sektorer och valet har gjorts att bara inkludera inkomster från välfärdsproduktion i Sverige. RFSU som helhet har större intäkter.

Verksamheter och avtal

Famna gjorde under året en kvalitetsinventering och delade då in alla verksamheter i fyra breda kategorier.¹⁵

- Hälso- och sjukvård
- Social omsorg
- Övriga insatser
- Annat

Under "övrigt" i diagrammet nedan finns en del verksamheter, exempelvis café-verksamhet, men även vissa aktiviteter som kan anses vara välfärdsproduktion eller kompletterande verksamhet av mindre omfattning.¹⁶

¹⁵ Famnas kvalitetsrapport, 2019, <https://www.famna.org/wp-content/uploads/2019/10/Famnas-kvalitetsrapport-2019.pdf>.

¹⁶ Diagrammet kan inte summeras till antalet medlemmar då många bedriver flera olika verksamheter.

Diagrammet illustrerar att det finns fler verksamheter än det finns medlemmar. Vissa av våra medlemmar ägnar sig åt flera, ofta kompletterande verksamheter, till exempel rehabilitering och rådgivning.

Uppgifterna är baserade på medlemmarnas egna uppgifter. För hälso- och sjukvård, social omsorg och i viss mån utbildning finns tydliga avgränsningar i lagrum, regelverk som ska följas, krav på legitimerad personal och ibland tillståndsprövning för verksamhet. Dessa verksamheter är tydligt definierade av yttre faktorer. Däremot kan kategorier som "rådgivning" och framförallt "övrigt" innefatta väldigt mycket. Sett till enskilda verksamheter är LSS/LASS-verksamhet vanligast (31 medlemmar), följt av rådgivning inom social omsorg (28 medlemmar) och utbildning (27 medlemmar). Alla dessa verksamheter är personalintensiva.

Uppgifterna som redovisas i denna rapport innefattar inte allt det arbete som utförs hos Famnas medlemmar är också frivilligt arbete vanligt förekommande, utan ersättning. Många av Famnas medlemmar har nätverk av volontärer som ger av sin tid för att bidra utifrån en idé om mellanmänniskt engagemang och viljan att bidra till samhällsnytta. I samhället i stort värderas svenskars ideella arbete till 131 miljarder kronor. Den största delen av den summan avser organisationer med social inriktning och idrottsföreningar. Det ekonomiska värdet av de ideellt arbetade timmarna inom ramen för organisationer med social inriktning uppgår till 25 miljarder.¹⁷

---

17 Ersta Bräcke Sköndal högskola i samarbete med SCB. Mer kan läsas på SCBs hemsida, 2018 <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/svenskarna-arbetar-ideellt-for-131-miljarder/>.

Avtalsformer

Famnas medlemmar arbetar främst genom avtalsformerna Lagen om vårdval (LOV) och Lagen om Offentlig Upphandling (LOU). Många av medlemmarna har flera olika avtal och ibland med olika kommuner och regioner. Samarbetsformen idéburet-offentligt partnerskap (IOP) återfinns också. Enligt vissa bedömningar finns cirka 200 IOP-er. Vart och ett av dem är dock litet och rör sig inte om stora summor. LOU-upphandlingar är komplexa processer som tar tid. Upphandlingar kan vara omfattande och således mer ekonomiskt betydande för en organisation.

Sverige har genom lagstiftning och praxis kommit att begränsa utrymmet för särart i offentlig upphandling. Det handlar dels om att många idéburna är små och således har begränsade resurser att delta i upphandlingar, dels att upphandlare tagit större hänsyn till pris än något annat.¹⁸ Detta har betydelse för våra medlemmar.

Upphandlingsmyndigheten har ännu inte publicerat statistik för 2018, och dessutom har de en bredare definition av idéburen aktör.¹⁹ Förra årets rapport anger att 198 idéburna organisationer lämnade 421 anbud. I genomsnitt lämnade man 2,2 anbud per idéburen organisation vilket kan jämföras med ett genomsnitt på 3,7 anbud för övriga organisationer. I de upphandlingar idéburen aktör deltog i blev den i 66 procent av fallen tilldelad kontraktet, vilket kan jämföras med 46 procent för övriga organisationer. Man lämnar alltså färre anbud, men får kontrakt i större utsträckning när man gör det. Enligt Upphandlingsmyndighetens sammanställning av de idéburna som lämnade anbud var de tre största Bräcke diakoni, Skyddsvärnet 1910 och Stockholms Stadsmission.²⁰

18 Se "Upphandlade – forskarperspektiv på offentlig upphandling inom vård och omsorg", red: Ola Segnestam Larsson, 2019.

19 Upphandlingsmyndigheten använder sig av Statistiska centralbyråns definition trots att de påpekar att den har brister eftersom enligt den definitionen även politiska partier som får partistöd räknas in (sic!).

20 Se Upphandlingsmyndighetens *Statistik om offentlig upphandling 2018*, kap 10.

Tio2030

Det har länge funnits en politisk ambition att idéburna ska ta plats inom välfärdssektorn och ibland en politisk tro att så redan är fallet. Men idéburna aktörer har legat kvar runt 3 procent av sektorn i många år här i Sverige, till skillnad från i våra grannländer Norge och Danmark.

Famna antog på sitt årsmöte 2018 målet **Tio2030**, en målsättning att andelen idéburen välfärd i Sverige år 2030 ska vara 10 procent. För att nå de nivåerna krävs såväl entreprenörskap hos sektorns aktörer som ledarskap bland de politiker som skapar förutsättningarna vad gäller lagar, regelverk och ersättningsnivåer.

Under 2018 genomförde Famna en kvalitetsinventering bland medlemmarna som sammanställdes i en kvalitetsrapport.²¹ Systematiskt kvalitetsarbete är en förutsättning för tillväxt. Idéburen sektor måste kunna bli en större del av välfärdsproduktion utan att tappa sin särart eller kvalitet. Kvalitetsrapporten visar att vi har en stabil grund att stå på vad det gäller utveckling av våra egna verksamheter. För att omvandla kvalitet i välfärdsproduktionen till tillväxt behöver vi nå ut med särart och mervärde. Famnas medlemmar verkar i olika sektorer och har olika förutsättningar och behov av stöd.

Famna arbetar med att skapa bättre förutsättningar både vad det gäller avtalsformer och ersättningsnivåer. Vi hyser stora förväntningar på utredningen om idéburna aktörer i välfärden (Dir 2018:46) och att politiken följer upp med lagändringar och praxis

---

21 Famnas kvalitetsrapport, 2019, <https://www.famna.org/wp-content/uploads/2019/10/Famnas-kvalitetsrapport-2019.pdf>.

Fakta om Tillväxtrapporten 2019

Underlaget till Tillväxtrapporten 2019 utgörs av våra medlemmars årsredovisningar för 2018, samt motsvarande källor tidigare år som byggts på. När nya organisationer blir medlemmar tillförs senaste verksamhetsårets och även näst senaste verksamhetsårets uppgifter till databasen. På så sätt kan korrekta jämförelser göras från år till år.

Ett exempel på det är grafen som visar procentuell omsättningstillväxt. Tillväxten beräknas genom att jämföra årets sammanlagda omsättning med föregående års sammanlagda omsättning där endast de organisationer för vilka vi har finansiella data för båda verksamhetsåren inkluderas. Tillväxten påverkas således inte av att Famnas medlemsantal växer årligen.

Grafen som visar årets resultat bygger dock på absoluta tal för året och summan påverkas således av att fler organisationer blir medlemmar.

Beräkningen av vinstmarginal utgörs av årets resultat dividerat med årets omsättning. Eftersom det är relationstal påverkas inte kvoten av antalet medlemmar.

I denna rapport har, som tidigare påpekats, årsredovisningen för Rädda Barnen inte inkluderats vilket innebär att deras anställda och omsättning inte räknats med. Rädda Barnen är en stor organisation och deras årsredovisning är inte upplagd på ett sådant sätt att uppgifter för relevanta verksamheter kan särskiljas.

Externa källor för kompletterande uppgifter anges löpande i noter.

Famna tackar PwC för ovärderlig hjälp med siffersammanställningen. Stort tack också till Famnas praktikant ht-19, Susanne Grund, som arbetat med diagram och text.

Box 16355, 103 26 Stockholm

Besöksadress: Klara Södra Kyrkogata 1, 8 tr

08-546 949 30

www.famna.org